

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 23. decembra 2024. godine
Br. Ref.: AGJ 2590/24

PRESUDA

u

slučaju br. KI11/24

Podnosilac

Zekë Jasiqi

Ocena ustavnosti rešenja PN. br. 1420/23 Apelacionog suda Kosova od 15. novembra 2023. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sutkinja
Bajram Ljatifi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sutkinja
Nexhmi Rexhepi, sudija
Enver Peci, sudija i
Jeton Bytyqi, sudija, član

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Zekë Jasiqi iz Dečana (u daljem tekstu: podnosilac zahteva). Podnosioca zahteva zastupa, Artan Qerkini, advokati iz Prištine.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava rešenje [PN. br. 1420/23] Apelacionog suda od 15. novembra 2023. godine, u vezi sa rešenjem [PKR. br. 91/2023], Osnovnog suda od 1. novembra 2023. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar ovog zahteva je ocena ustavnosti osporenih rešenja Osnovnog i Apelacionog suda kojima se navodno, podnosiocu zahteva povređuju prava i osnovne slobode koje su zagarantovane članom 30. [Prava optuženog], članom 31. [Pravo na pravično suđenje], članom 55. [Ograničenja prava i ljudskih sloboda], Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i članom 6. stav (3.c) (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).
4. Podnosilac zahteva traži i uvođenje privremene mere, navodeći, da bi: *“Sprovođenje Odluke Osnovnog suda, potvrđene rešenjem Apelacionog suda, koja sadrži mnoštvo povreda prava pojedinca zagarantovanih Ustavom i Evropskom konvencijom, samo po sebi bi predstavljalo i tešku povredu zajemčenih prava sa istim instrumentima. Sama činjenica da bi sprovođenje ove neustavne odluke lišilo podnosioca zahteva pravo da izabere branioca dok bi se krivični postupak protiv njega vodio, a ova okolnost bi nanela nepopravljivu štetu podnosiocu zahteva jer bi on bio lišen prava da bude zastupljen od branioca koji je on izabrao.“*

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavu 4 člana 21. [Opšta načela], stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka], i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 25 [Podnošenje podnesaka i odgovora] i pravilima 44 (Zahtev za uvođenje privremene mere) i 45 (Odlučivanje po zahtevu za uvođenje privremene mere) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 11. januara 2024. godine, zastupnik podnosioca zahteva, podneo je zahtev Ustavnom Sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 25. januara 2024. godine, predsednica Suda, je Odlukom [GJR. KI11/24] imenovala sudiju Envera Pecija za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Remzije Istrefi Peci (članovi).
8. Dana 9. februara 2024. godine, Sud je obavestio zastupnika podnosioca o registraciji zahteva. Istog dana Sud je jednu kopiju zahteva poslao Apelacionom sudu.
9. Dana 11. marta 2024. godine, sudija Jeton Bytyqi je položio zakletvu pred Predsednicom Republike Kosovo, pri čemu je počeo njegov mandat u Sudu.
10. Dana 28. maja 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu da odloži razmatranje predmeta u nekoj od narednih sednica, uz zahtev da se isti dopuni dodatnim pojašnjenjima.

11. Dana 16. jula 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu da odloži razmatranje predmeta u nekoj od narednih sednica, uz zahtev da se isti dopuni dodatnim pojašnjenjima.
12. Dana 30. oktobra 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva. Istog dana, Sud je jednoglasno, (i) proglasio zahtev prihvatljivim; (ii) utvrdio je da rešenje [PN.br.1420/23] Apelacionog suda od 15. novembra 2023. godine, nije u suprotnosti sa stavom 5. člana 30. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, u vezi sa tačkom (c) stava 3. člana 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP; (iii) odbio je zahtev za uvođenje privremenih mera.

Pregled činjenica

13. Dana 21. maja 2019. godine, Policija Kosova podnela je Osnovom tužilaštvu-Odeljenju za teške zločine u Prištini (u daljem tekstu: tužilaštvo), krivičnu prijavu [2018-KE-262] protiv podnosioca zahteva kao i sledećih lica; I. O., I.B, A.T., M.M., R. H.,E. L., i S.N., zbog osnovane sumnje da su počinili krivično delo „Zelenaštvo“ iz člana 343. u vezi sa članom 31. Krivičnog zakonika br. 04/082 Republike Kosovo (u daljem tekstu: KZRK) , krivično delo „Iznuda“ iz člana 340 KZRK-a i krivično delo „Prevara“ iz člana 335. KZRK-a protiv oštećenog F.D.
14. Dana 21. maja 2019. godine, tužilaštvo je donelo rešenje [PP/I. br. 90/2019] o pokretanju istrage, protiv sedmoro (7) lica, I. O., I. B., A.T., M.M., R. H., i E. L. i S.N. U ovom rešenju podnosilac zahteva nije naveden kao lice koje je predmet istrage.
15. Dana 7. juna 2021. godine, Tužilaštvo je novim rešenjem o produženju i proširenju istrage protiv podnosioca zahteva, zbog osnovane sumnje da je isti počinio krivično delo „Iznuda“ i „Zelenaštvo“. Podnosilac zahteva je izabrao za svog zastupnika, advokata F. D“.
16. Dana 19. novembra 2021. godine, tužilaštvo je podiglo optužnicu [PP/I. br. 90/2019], protiv lica I.O., I.B., S.N., M.M., i A.T., pred Osnovnim sudom – odeljenju za teška krivična dela zbog krivičnih dela „Zelenaštvo“, „Iznuda“ i „Prevara“.
17. Dana 22. novembra.2021. godine, jedan od osumnjičenih A.T., protiv koga je Osnovno tužilaštvo donelo rešenje [PP/I. br. 90/2019] o podizanju optužnice, ovlastio je advokata A.Q., kao svog zastupnika u ovom krivičnom predmetu.
18. Dana 7. februara 2023. godine, tužilaštvo je podiglo i optužnicu [PP.I. br. 91/2019], protiv podnosioca zahteva zbog izvršenja krivičnih dela „Iznuda“ i „Zelenaštvo“.
19. Dana 14. avgusta 2023. godine podnosilac zahteva je ovlastio i advokata A. Q., kao drugog branioca za zastupanje u ovom krivičnom predmetu.
20. Dana 27. oktobra 2023. godine, Osnovni suda u Prištini održao je prvo ročište u krivičnom predmetu povodom optužnice [PKR. br. 91/2023] protiv podnosioca zahteva. Tokom sednice, državni tužilac je pročitao Optužnicu i nakon čitanja optužnice izjavio „*da je ovaj krivični predmet, u kome je oštećeni F.D., procedura je bila ista i za ostale optužene i za koje smo sada u fazi sudskog pretresa, gde jednog od optuženih brani advokat A. Q., stoga, kako bi se izbegao bilo kakav prekršaj u drugoj fazi, tražim od suda da proceni*

pitanje da li isto lice može biti branilac obojice optuženih.“

21. Dana 1. novembra 2023. godine, Osnovni sud je doneo rešenje [PKR. br. 91/23], u kome je odbio zastupanje branioca advokata A. Q., za odbranu podnosioca u krivičnom predmetu prema optužnici [PP/I. br. 90/2019] od 7. februara 2023. godine.

22. U obrazloženju rešenja Osnovni sud je naveo;

„Sud [...], nalazi da se na osnovu odredbe člana 54 stav 1 ZKPRK-a utvrđuje se da: „U krivičnom postupku branilac ne može da zastupa dvoje ili više okrivljenih lica u istom predmetu, bez obzira da li je u pitanju vreme postupka ili faza postupka.“ U konkretnom slučaju radi se o istom krivičnom predmetu i istom oštećenom.

Pored toga, sam branilac je izneo takav argument pošto je državni tužilac pokrenuo ovaj slučaj, koji je prvobitno podeljen sa ostalim okrivljenima, gde je optuženi takođe bio zastupljen od advokata Artana Qerkinija. Adila Thaqija, prvobitno je tužilaštvo dana 21.05.2019. godine donelo rešenje za početak istrage u koje nije bio uključen Zekë Jasiqi, ali je dana 07.06.2019. godine tužilac doneo rešenje o produženju faze istrage. G. Zekë Jasiqi, i prema ovome, dokazuje činjenicu da se, uprkos odvojenim sudskim postupcima koji se razvijaju, bavimo istim krivičnim predmetom i da odredba člana 54. stav 1. KZRK-a, zabranjuje odbranu čak i u takvim slučajevima mogu zastupati dva optužena.

Dakle, kako ne bi došao u situaciju da može biti ugrožena bilo kakva situacija sukoba interesa prema jednom od okrivljenih, a takođe i na osnovu odredbe člana 54. stav 1. ZKPRK-a, sud je odlučio kao u izreci ovog rešenja.“

23. Neutvrđenog datuma, advokat A.Q., u svojstvu branioca podnosioca zahteva podneo je žalbu Apelacionom sudu na rešenje Osnovnog suda, navodeći da je Osnovni sud pogrešno protumačio odredbu stava 1. člana 54. (Ograničenja branioca u zastupanju) Zakonika br. 08/L-032 o krivičnom postupku (u daljem tekstu: ZKPK-a).

24. Dana 15. novembra 2023.godine, Apelacioni sud je doneo rešenje [PN. br. 1420/23], kojim je odbio kao neosnovanu žalbu branioca podnosioca zahteva, advokata A.Q.

25. U obrazloženju rešenja Apelacioni sud je *inter alia* naveo da;

„Krivično veće Apelacionog suda Kosova ocenjuje da je u konkretnom slučaju relevantno za ovu fazu krivičnog postupka činjenica da je prvo stepeni sud, nakon saslušanja izjava stranaka u postupku u vezi sa ovim krivičnim predmet, u toku ročišta doneto je rešenje u kome se ističe da u krivičnom postupku branilac ne može braniti dva ili više okrivljenih u istom krivičnom predmetu, bez obzira da li je postupak ili faza postupka razdvojena [...]“.

Takođe, na osnovu odredbe člana 54. stav 1. ZKPRK-a, koja kaže da „U krivičnom postupku branilac ne može da zastupa dvoje ili više okrivljenih lica u istom predmetu, bez obzira da li su postupak ili faza postupka razdvojeni ili ne, stoga Krivično veće Apelacionog suda Kosova ocenjuje da je rešenje prvo stepenog suda u ovom krivičnom predmetu pravilno, koje rešenje ovo krivično veće u potpunosti podržava ovaj sud, iz razloga što bez obzira na odvojene sudske postupke koji su u toku, moramo da ih vodimo

sa istim krivičnim predmetom, pa je gore navedenom odredbom zabranjeno da odbrana čak i u situaciji u kojoj se nalazi može zastupati dva okrivljena“.

Navodi podnosioca

26. Podnosilac u zahtevu navodi da su Osnovni i Apelacioni sud njemu povredili pravo na izbor branioca, pravo koje je zagantovano članom 30. tačka 5. Ustava, kao i da mu je povređeno pravo na obrazloženu sudsku odluku, zajemčeno članom 31. Ustava.
27. U odnosu na povredu člana 30. tačka 5. Ustava, podnosilac zahteva navodi *“da je Pravo na izbor branioca ustavna kategorija, odnosno pravo zagantovano Ustavom (član 30) i EKLJP-om (član 6). U svetlu gore navedenog, smatramo da Apelacioni sud i Osnovni sud u Prištini, prilikom tumačenja člana 54. stav 1. ZKP-a, nisu primenili principe sadržane u članu 55. stav 4. Ustava iz razloga koji će biti izneti nakon ovog Zahteva. Pored toga, ovi sudovi nisu dali jake i održive razloge za ograničavanje prava podnosioca zahteva, da izabere advokata po svom izboru“.*
28. U prilog tome, podnosilac zahteva dodaje da je tumačenjem zakonskih odredaba koje imaju karakter ograničavanja prava, kao što je u stvari odredba člana 54. stav 1. Zakonika o krivičnom postupku, koje ograničava pravo advokata u vršenju profesije i pravo okrivljenog u izboru branioca, treba da bude predmet teološkog/objektivnog tumačenja, a ne mehaničkog gramatičkog tumačenja.
29. Pored toga podnosilac zahteva smatra da prema ustavnim principima, ograničenje prava mora imati legitimnu svrhu. U konkretnom slučaju sa odredbom člana 54. stav 1. ZKP-a, legitimna svrha ograničenja prava bila je integritet postupka. Dakle, u ovom slučaju, zakonodavac je dao prednost integritetu postupka u odnosu na pravo okrivljenog na izbor branioca i pravo branioca da obavlja svoju profesiju. U nastavku, podnosilac zahteva dodaje da: *„Međutim, svako prekoračenje legitimne svrhe ograničenja ugrožava prava okrivljenog u krivičnom postupku. U predmetnom slučaju ograničenje prava podnosioca u izboru branioca nema za cilj postizanje legitimnog cilja koji bi u konkretnom slučaju trebalo da bude osiguranje integriteta postupka.“*
30. Podnosilac zahteva specifikuje da Sud treba uzeti u obzir sledeće: (i) branilac podnosioca — advokat A.Q., u odbranu drugog okrivljenog A.T., uključen je nakon podizanja optužnica u oba slučaja, (ii) izreke optužnica u oba predmeta; kao i pravne kvalifikacije.
31. Konačno, podnosilac zahteva ističe da uskraćivanje njegovog prava pri izboru branioca predstavlja povredu njegovih prava kao okrivljenog u krivičnom postupku, prava koja su zagantovana članom stavom 5. člana 30, stavom 4. člana 55. Ustava, u vezi sa članom 6.3 (c) EKLJP-a.
32. Drugo, podnosilac zahteva takođe smatra da mu je povređeno pravo na obrazloženu sudsku odluku zagantovano članom 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP, iz činjenice da Apelacioni sud nije obrazložio njegove žalbene navode u vezi sa pogrešnom primenom člana 54 stav 1 ZKP. U prilog tome podnosilac zahteva tvrdi *“da je Ustavni sud utvrdio povrede prava na pravično i nepristrasno suđenje zbog nedostatka obrazloženja u sudskim odlukama, u nekim slučajevima kada redovni sudovi nisu rešili nijedan važan zahtev koji su stranke pokrenule pred njima (videti, između ostalog, slučajeve: KI135/14, 138/15, KI22/16, KB77/19)“.*

33. Što se tiče njegovog zahteva za uvođenje privremene mere, podnosilac zahteva obrazlaže da;

„Iz gore navedenog je jasno da je u ovom slučaju tipičan slučaj okolnosti kada je privremena mera neophodna. Ovaj zahtev ispunjava sve uslove da ga Sud razmotri i odobri u pismenoj formi, zasnovan je na konkretnim činjenicama slučaja, nudi potkrepljujuće pravne argumente i pokazuje nepopravljive posledice koje bi podnosilac zahteva pretrpeo bez određivanja privremene mere.

Sprovođenje Odluke Osnovnog suda, potvrđene rešenjem Apelacionog suda, koja sadrži mnoštvo povreda prava pojedinca zagwarantovanih Ustavom i Evropskom konvencijom, samo po sebi bi predstavljalo i tešku povredu zajemčenih prava sa isti instrumenti. Sama činjenica da bi sprovođenje ove neustavne odluke lišilo podnosioca zahteva pravo da izabere branioca dok bi se krivični postupak protiv njega vodio, a ova okolnost bi nanela nepopravljivu štetu podnosiocu zahteva jer bi on bio lišen prava da biti zastupan od branioca koji je on izabrao.“

34. Sledstveno tome, podnosilac od Suda traži da isti ustanovi, da je rešenje Apelacionog suda [PNi. br. 1420/23] od 15. novembra 2023. godine, donošeno uz povredu članova 30. 31. i 55. Ustava, u vezi sa članom 6.3 (c) EKLjP.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Član 30 [Prava Optuženog]

“ Svako ko je optužen za krivično djelo uživa sljedeća minimalna prava:

[...]

(5) pravo na branioca kojeg odabere, da slobodno komunicira sa istim i, ako nema dovoljno sredstava, ovu pomoć dobije besplatno;“

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

- 1. „Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
- 2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
- 3. Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštiti privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*

[...]"

Član 55
[Ograničenje Prava i Osnovnih Sloboda]

1. "Prava i osnovne slobode garantovane ovim Ustavom, se jedino mogu ograničiti zakonom.

[...]

4. U slučaju ograničavanja ljudskih prava i sloboda i sprovođenja istih, sve institucije javne vlasti, a posebno sudovi, su dužni da se posvete suštini prava koje se ograničava, značaju cilja ograničenja, prirodi ograničenja, odnosu ograničenja sa ciljem koji se želi postići, kao i razmatranju mogućnosti realizovanja tog cilja sa što blažim ograničenjima."

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Član 6.
(Pravo na pravično suđenje)

„[...]

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:
 - a. da odmah, na jeziku koji razume, bude podrobno obavješten o prirodi i razlogu optužbe protiv njega;
 - b. da mu se osiguraju vrijeme i uslovi neophodni za pripremanje odbrane;
 - c. da se brani sam ili uz pomoć branioca koga sam izabere ili da, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branioca, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;
 - d. da sam ispituje ili zahteva ispitivanje svedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svedoka odbrane odobri pod uslovima koji važe i za svedoka optužbe;
 - e. da koristi besplatnu pomoć tumača ukoliko ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi na sudu"

ZAKONIK BR. 08/L-032 O KRIVIČNOM POSTUPKU

POGLAVLJE V.

BRANILAC

Član 52.
Pravo okrivljenog na branioca

1. "Osumnjičeni i okrivljeni imaju pravo na branioca u svim fazama krivičnog postupka [...]"

Član 54.
Ograničenja branioca u zastupanju

1. "U krivičnom postupku branilac ne može braniti dvoje ili više okrivljenih u istom predmetu, bez obzira da li su postupak ili faza postupka razdvojeni ili ne. Jedan

branilac ne može zastupati i pravno i fizičko lice u istom predmetu, osim ako je fizičko lice vlasnik, rukovodilac i zaposlen pravnog lica.

2. *Okrivljeni može imati do tri (3) branioca, a smatra se da je pravo na odbranu ostvareno kada u postupku učestvuje jedan od njih.*

[...]"

Ocena prihvatljivosti zahteva

35. Sud prvo razmatra da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.

36. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

[...]

37. Sud se takođe poziva i na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47 (Individualni zahtevi)

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48 (Tačnost podneska)

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49 (Rokovi)

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku ...”.

38. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud smatra da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno rešenje [PN.br.1420/23] Apelacionog suda od 15. novembra 2023. godine, nakon što je iscrpio sva pravna sredstva. Podnosilac zahteva je takođe naglasio osnovna prava i slobode za koje navodi da su mu povređene, u skladu sa članom 48. (Tačnost podneska) Zakona, i podneo je zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona.
39. Sud takođe utvrđuje da zahtev ispunjava uslove prihvatljivosti propisane u pravilu 34 [Kriterijumi prihvatljivosti] Poslovnika. Isti ne može se proglasiti neprihvatljivim na osnovu uslova utvrđenih stavom 3. pravila 34. Poslovnika.
40. Štaviše i na kraju, Sud ističe da se zahtev ne može proglasiti neprihvatljivim na nijednoj drugoj osnovi. Stoga, isti treba proglasiti prihvatljivim i oceniti njegov meritum.

Meritum

41. Sud na početku podseća da se okolnosti konkretnog slučaja odnose na krivični postupak koji je pokrenula Policija Kosova podnošenjem krivične prijave protiv podnosioca zahteva kao i sedam (7) drugih lica zbog osnovane sumnje da su počinili krivična dela „Zelenaštvo“, „Iznuda“ i „Prevara“ protiv oštećenog F.D., propisana odredbama KZK na snazi. Kao rezultat toga, Tužilaštvo je donelo dve odluke: (i) rešenje [PP/I. br. 90/2019], od 21. maja 2019. godine, kojim je pokrenulo istragu protiv sedam (7) lica, ali ne i podnosioca zahteva, i (ii) rešenje od 7. juna 2021 o proširenju istrage kojim nije bio obuhvaćen podnosilac zahteva. Nakon toga, tužilaštvo je 19. novembra 2021. godine podiglo prvu optužnicu [PP/I. br. 90/2019], kojom su obuhvaćena pet okrivljena lica, od kojih jedan, naime optuženi A.T., ovlastio je advokata A.Q., da ga zastupa tokom vođenja krivičnog postupka. Međutim, dana 7. februara 2023. godine, tužilaštvo je podiglo i drugu optužnicu [PP.I. br. 91/2019], protiv podnosioca zahteva zbog krivičnog dela „Iznuda“ i „Zelenaštvo“. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da je podnosilac zahteva tokom sprovođenja istrage zastupio jedan advokat. U nastavku, podnosilac zahteva je 14. avgusta 2023. godine, takođe ovlastio i advokata A.Q. da ga zastupa tokom daljeg odvijanja krivičnog postupka. Međutim, tokom vođenja postupka na pripremnom ročištu 27. oktobra 2023. godine, u vezi sa optužnicom [PKR. br. 91/2023], advokat A.Q., podneo je Osnovnom sudu ovlašćenje o zastupanju podnosioca zahteva, dok je tužilac zatražio od suda da proveri da li isti, naime advokat A.Q., može da bude istovremeno branilac dvojice okrivljenih u istom krivičnom postupku. Nakon tog zahteva, Osnovni sud je rešenjem [PKR. br. 91/23] od 1. novembra 2023. godine, shodno stavu 1. člana 54. ZKPK-a, odlučio da advokat A.Q. ne može zastupiti podnosioca zahteva u tom postupku. Kao rezultat njegove žalbe Apelacionom sudu, ovaj potonji je, rešenjem [PN. br. 1420/23] od 15. novembra 2023. godine, odbio kao neosnovanu njegovu žalbu i potvrdio rešenje Osnovnog suda.
42. Sud prvobitno ističe da se odluke koje podnosilac osporava odnose na odluku o odbijanju branioca/zastupnika tokom postupka na pripremnom ročištu, dok je krivični postupak protiv njega još u toku.
43. S tim u vezi, pozivajući se na sudsku praksu ESLJP, Sud primećuje da je ovaj potonji ocenio da, iako je „osnovna svrha člana 6. EKLJP, kada je reč o krivičnom postupku, je da obezbedi pravično suđenje od strane nadležnog „suda“ pri donošenju odluke o krivičnoj optužbi, to ne znači da se taj član ne primenjuje i u prethodnom postupku. Prema tome, član 6. – a posebno njegov stav 3 - može biti merodavan pre nego što predmet dostiže fazu glavnog pretresa, ako i u meri u kojoj postoji verovatnoća da pitanje pravičnog suđenja bude

ozbiljno narušeno početnim nepoštovanjem te odredbe. Kao što je [ESLJP] naglasio u svojim prethodnim presudama, pravo propisano članom 6.3 (c) Konvencije, predstavlja, između ostalog, jedan od elemenata koncepta pravičnog suđenja u krivičnom postupku, utvrđenim stavom 1 člana 6.“ (vidi, slučajeve ESLJP [Dvorski protiv Hrvatske](#) [VV], br. 25703/11, presuda od 20. oktobra 2015. godine, paragraf 76 i druge reference tu navedene kao što su slučajevi [Imbrioscia protiv Švicarske](#), br. 13972/88, presuda od 24. novembra 1993. godine, paragraf 36, te [Salduz protiv Turske](#), [VV], br. 36391/02, presuda od 27. novembra 2008. godine, paragraf 50).

44. U tom smislu, nakon donošenja poslednje odluke u ovom konkretnom postupku koja se odnosi na odbijanje sudova za njegovo zastupanje od strane advokata A.Q. tokom daljeg odvijanja krivičnog postupka, podnosilac osporava ove dve odluke, odnosno rešenje [PKR. br. 91/23] od 1. novembra 2023. godine, Osnovnog suda i rešenje [PN. br. 1420/23] od 15. novembra 2023. godine, Apelacionog suda, navodeći da mu je istim povređeno pravo (i) na izbor branioca u krivičnom postupku i (ii) pravo na obrazloženu sudsku odluku suda od strane Apelacionog suda, budući da po njemu ovaj potonji nije u potpunosti adresirao njegove navode iznete u žalbi pred tim sudom.
45. Nakon toga, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja i navode podnosioca u njegovom zahtevu podnetom Sudu, ovaj potonji ocenjuje da je suština zahteva podnosioca povezana za njegovo pravo da sam bira branioca svog u krivičnom postupku, pravo koje je zagarantovano stavom 5. člana 30. Ustava, u vezi sa članom 6.3 (c) EKLJP. Dakle, tvrdnje podnosioca koje se odnose na pravo na obrazloženu sudsku odluku, Sud će ih razraditi u smislu obrazloženja redovnih sudova a koje se specifično odnose na pravo okrivljenog na pomoć zastupnika po svom izboru.
46. Shodno tome, u ocenjivanju navedenih tvrdnji, Sud će razraditi (i) opšta načela u pogledu prava na izbor branioca, garantovanog stavom 5. člana 30. Ustava u odnosu na član 6. 3. (c) EKLJP, u meri u kojoj su relevantni u okolnostima konkretnog slučaja, da nastavi sa (ii) primenom ovih opštih principa u okolnostima konkretnog slučaja. Sud će ove kategorije tužbi ispitati na osnovu sudske prakse Suda i EKLJP, u skladu sa kojima je, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredaba o ljudskim pravima] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode garantovano Ustavom.

I. Relevantne ustavne i zakonske odredbe kao i opšta načela ESLJP

(i) Ustavna načela i načela EKLJP

47. Sud se poziva na stav 5. člana 30. [Prava Optuženog], kojim se utvrđuje da svako ko je optužen za krivično jelo uživa sledeća minimalna prava: *pravo na branioca kojeg odabere, da slobodno komunicira sa istim i, ako nema dovoljno sredstava, ovu pomoć dobije besplatno; [...]*
48. U nastavku, Sud ističe da pravo na izbor branioca je zagarantovano i tačkom c) stava 3. člana 6. EKLJP, kojom se utvrđuje da svako ko je optužen za izvršenje krivičnog dela ima pravo: *“da se brani sam ili uz pomoć branioca koga sam izabere ili da, ukoliko ne raspolaže sredstvima da plati branioca, da ga dobije besplatno, kada to nalažu interesi pravde;”*

(ii) Relevantne odredbe ZKPK

49. U tom smislu, Sud se poziva na relevantne odredbe Zakonika br. 08/L-032 o krivičnom postupku, koji se primenjuje u okolnostima konkretnog slučaja, kojima se utvrđuju prava optuženih da imaju branioca tokom vođenja krivičnog postupka protiv njih. U tom smislu, Sud primećuje da stav 1. člana 52. (Pravo okrivljenog na branioca) ZKPK propisuje da: “*Osumnjičeni i okrivljeni imaju pravo na branioca u svim fazama krivičnog postupka.*”
50. U nastavku, Sud naglašava da stavom 1. člana 54. (Ograničenja branioca u zastupanju) ZKPK, koji se nadovezuje i okolnostima konkretnog slučaja, utvrđuje da: “*U krivičnom postupku branilac ne može braniti dvoje ili više okrivljenih u istom predmetu, bez obzira da li su postupak ili faza postupka razdvojeni ili ne. Jedan branilac ne može zastupati i pravno i fizičko lice u istom predmetu, osim ako je fizičko lice vlasnik, rukovodilac i zaposlen pravnog lica.*”
- (iii) *Načela sudske prakse ESLJP*
51. Sud prvobitno ističe da je EKLJP, u svojoj sudskoj praksi, naglasio da „[...] iako nije apsolutno, pravo svakoga ko je optužen za krivično delo da bude efektivno zastupljen od strane branioca je jedno osnovnih karakteristika pravičnog suđenja.” (vidi slučajeve ESLJP, [Salduz protiv Turske, \[VV\], zahtev br. 36391/02](#), presuda od 27. novembra 2008. godine, paragraf 51, [Demebukov protiv Bugarske, zahtev br. 68020/01](#), presuda od 28. februara 2008. godine, paragraf 50; i [Ibrahim i ostali protiv Ujedinjenog kraljevstva \[VV\]](#), zahtevi br. 50541/08, 50571/08, 50573/08 i 40351/09, presuda od 13. septembra 2016. godine, paragraf 255).
52. Shodno ESLJP, član 6, stav 3, tačka c. EKLJP sadrži tri različita prava: (i) pravo da se brani sam; (ii) pravo da mu se pruža pomoć branioca koga sam izabere kao i (iii) pravo na besplatnu pravnu pomoć (vidi, slučaj ESLJP, [Pakelli protiv Nemačke](#), zahtev br. 8398/78, presuda od 25. aprila 1983. godine, paragraf 31).
53. Sud, vraćajući se na okolnosti konkretnog slučaja, podseća da se tvrdnje podnosioca predstavke odnose na njegovo pravo da izabere branioca tokom krivičnog postupka protiv njega. U tom smislu, EKLJP je precizirao da se smatra važnim da od početne faze postupka lice optuženo za krivično delo koje ne želi da se brani sa slobode ima mogućnost da koristi pravnu pomoć po svom izboru. (vidi, slučaj ESLJP, [Martin protiv Estonije](#), br. 35985/09, presuda od 30. maja 2013. godine, paragrafi 90 i 93). Prema ESLJP, ovo pravo proističe od samog formulisanja člana 6, stava 3, tačke c. EKLJP, kojim se garantuje da “*Svako ko je optužen za krivično delo ima sledeća minimalna prava: [...] da se brani [...] uz pomoć branioca koga sam izabere [...]*” (vidi, slučaj ESLJP, [Dvorski protiv Hrvatske \[VV\]](#), br. 25703/11, presuda od 20. novembra 2015. godine, paragraf 78).
54. Međutim, ESLJP još u začecima svoje sudske prakse naglašavao da “*pravo optuženog da bira svog advokata nije apsolutno pravo;*” već je ono ograničeno pravom države da pojavljivanje branioca pred sudom bude saglasno s propisima u tom pravnom sistemu (vidi, slučaj ESLJP, [Ensslin, Baader i Raspe protiv Federalne republike Nemačke](#), br. 7572/ 76, 7586/76 i 7587/76, odluka od 8. jula 1978. godine).
55. U nastavku, ESLJP je ocenio da, bez obzira na važnost odnosa poverenja između advokata i njegovog klijenta, ovo pravo nije apsolutno, odnosno podleže određenim ograničenjima u svetlu posebnih okolnosti svakog pojedinačnog slučaja, a koja ograničenja podrazumevaju postojanje relevantnih i dovoljnih razloga, razloga koji utvrđuju da je ograničenje ovog prava u interesu pravde (vidi, slučaj ESLJP, [Dvorski protiv Hrvatske](#), gore citiran, paragraf 79).

56. U slučaju *Dvorski protiv Hrvatske*, ESLJP je naglasio da se licu koje je optuženo za krivično delo koje ne želi da se brani mora omogućiti pristup odbrani po svom izboru od početka krivičnog postupka. Međutim, prema ESLJP, ako je pravo na pristup advokatu po njegovom/njenom izboru ograničeno, ESLJP prvo mora da ispita da li je takvo ograničenje bilo zasnovano na „relevantnom i dovoljnom” obrazloženju. U nedostatku takvog obrazloženja, ESLJP je nastavio sa ispitivanjem i razradom da li je ograničenje prava na izbor branioca negativno uticalo na pravično suđenje tokom postupka u celini. (vidi, paragrafe 81 -82 presude u predmetu *Dvorski protiv Hrvatske*).

II. Ocena Suda

57. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi pogrešno tumačenje stava 1. člana 54. ZKPK od strane redovnih sudova, odredba koja se odnosi na ograničenje zastupanja optuženog od strane branioca.
58. Sud, na osnovu gore razrađenih opštih načela, ponavlja da je pravo okrivljenog da ima advokata po svom izboru zagarantovano stavom 5. člana 30. Ustava u vezi sa članom 6.3 (c), pravo koje prema sudskoj praksi ESLJP i odredaba krivičnog postupka nije apsolutno. U konkretnim okolnostima, to pravo, to jest pravo da sam izabere još jednog branioca koji je istovremeno i branilac drugog okrivljenog u istom krivičnom postupku, ograničeno je zakonom, odnosno stavom 1. člana 54. ZKPK. S tim u vezi, Sud podseća na sudsku praksu EKLJP, kojom se precizira da (i) pravo na branioca nije apsolutno pravo; (ii) ograničenja ovog prava, odnosno izbor branioca podleže odredbama koje se primenjuju u relevantnom pravnom sistemu u pogledu toga ko može biti advokat u postupku; i (iii) moraju postojati relevantni i dovoljni razlozi kojima se utvrđuje da je zapravo takvo ograničenje tog prava u interesu pravde.
59. Sud, vraćajući se na okolnosti konkretnog slučaja, posebno pozivajući se na spise predmeta, kao i na rešenja Osnovnog i Apelacionog suda, primećuje da je podnosioca zahteva tokom istražnog postupka zastupao jedan drugi branilac. Međutim, rešenjem Osnovnog suda precizirano je da: „*na pripremnom ročištu kojoj su prisustvovali državni tužilac A.H., optuženi Zekë Jasiqi [podnosilac zahteva], sa svojim braniocima T.R. po punomoćju i advokat A .Q. koji je sudu na ročištu dostavio punomoćje [...].*”
60. S tim u vezi, Sud podseća da se na osnovu stava 2. člana 54. ZKPK-a, utvrđuje tačan broj branilaca koje jedno okrivljeno lice može koristiti za svoju odbranu, odnosno „*Okrivljeni može imati do tri (3) branilaca, a smatra se da je pravo na odbranu ostvareno kada u postupku učestvuje jedan od njih*”.
61. Dakle, kako proizilazi iz rešenja Osnovnog suda u konkretnom predmetu, podnosilac zahteva je već u ranoj fazi krivičnog postupka bio zastupljen od strane advokata. Međutim, Sud primećuje da podnosilac zahteva nije ukinuo ovlašćenje advokatu T.R. na početnom ročištu, već je izabrao i drugog advokata da mu bude branilac u nastavku krivičnog postupka, iz čega proizilazi da je isti tokom vođenja postupka nije ostao bez zastupnika/advokata.
62. Vraćajući se na suštinu navoda podnosioca, koji se odnosi na pravo na izbor advokata A.Q., Sud podseća da je Osnovni sud, na zahtev tužioca, uglavnom razmatrao da li je izbor advokata A.Q kao drugog advokata/branioca mogao činiti povredu, iz razloga što je isti advokat već bio zastupnik A.T u istom krivičnom postupku. Osnovni sud je svoju odluku o

odbijanju advokata A.Q. u svojstvu drugog branioca podnosioca zahteva, zasnovao na stavu 1. člana 54. ZKPK.

63. S tim u vezi, Sud ocenjuje da u okolnostima kada ima više optuženih u krivičnom postupku koji su izabrali istog branioca, ovo ograničenje je izričito utvrđeno stavom 2 člana 54. ZKPK, koji je primenjen i u ovom slučaju od strane Osnovnog suda. Sud ističe i obrazloženje Apelacionog suda kojim je utvrđeno da: „[...] zbog činjenice da se i pored razdvojenih sudskih postupaka koji se vode, radi se istom krivičnom predmetu, stoga i odredbom stava 1, člana 54. ZKP, braniocu je zabranjeno da i u takvoj situaciji zastupa dvojicu okrivljenih“.
64. Sud ponavlja da se zaključak Osnovnog suda odnosi isključivo na nemogućnost da advokat A.Q bude drugi branilac podnosioca zahteva, odnosno da je to samo delimično ograničenje i da je obim ograničenja od strane Osnovnog suda zasnovan o zakonskim odredbama, te da takvo ograničenje uglavnom služi u svrhu sprečavanja ugrožavanja pravilnosti daljih krivičnih postupka.
65. U nastavku, Sud je primenom načela i kriterija utvrđenih sudskom praksom ESLJP, odnosno onih da (i) pravo na branioca nije apsolutno pravo; (ii) ograničenje ovog prava, odnosno ograničenje izbora branioca podleže odredbama koje se primenjuju u relevantnom pravnom sistemu, u vezi toga ko sve može biti advokat u postupku; i (iii) moraju postojati relevantni i dovoljni razlozi, koji određuju da je takvo ograničenje tog prava zapravo u interesu pravde, primećuje da je (i) ograničenje izbora branioca za zastupanje, u okolnostima konkretnog slučaja, propisan stavom 1. člana 54. ZKPK, ograničenje koje se odnosi na činjenicu da jedan branilac ne može zastupati dva okrivljena u krivičnom postupku; i (ii) da je ograničenje tog prava u interesu pravde.
66. Sud, na osnovu odredbe člana 54. ZKPK, primećuje da je svrha ograničavanja izbora branioca u okolnostima kada je isti branilac ovlašćen da zastupa dva okrivljena u istom krivičnom postupku, očuvanje integriteta krivičnog postupka tokom celokupnog trajanja istog, te je kao takvo ovo ograničenje srazmerno jer služi interesu pravde, odnosno da se primenjuje samo u konkretnim slučajevima dva ili više okrivljenih u istom krivičnom postupku. Kao takvo, ovo ograničenje, definisano članom 54. ZKPK koje se primenjuje samo u posebnim slučajevima definisanim ovom odredbom, ima za cilj da spreči branioca da utiče na odbranu svakog okrivljenog, a samim tim i da izbegne sukob između interesa dvojice okrivljenih tokom vođenja postupka u istom krivičnom predmetu.
67. U nastavku, Sud takođe primećuje da su redovni sudovi, odnosno Osnovni sud u kontekstu ovog specifičnog ograničenja utvrđenog članom 54. ZKPK-a, dovoljno obrazložili svoju odluku, zasnivajući se na istom zakonu.
68. Sud ističe da pobijana rešenja o odbijanju zastupanja podnosioca zahteva od strane advokata određenog tokom krivičnog postupka protiv njega nisu odluka koja će uticati na krivični postupak u celini utvrđivanje osnovanosti krivične prijave protiv njega, iz razloga što je pobijanim odlukama odlučeno samo u odnosu na nemogućnost zastupanja podnosioca zahteva drugog branioca, kojeg je odabrao prilikom inicijalne revizije krivičnog postupka iz razloga što je izabrani branilac A.Q. zastupao jedno drugo okrivljeno lice u istom krivičnom postupku.

69. U tom smislu, Sud ponovo ukazuje na stav EKLJP, koji je naglasio da pravo okrivljenog da izabere branioca nije apsolutno i da se ovo pravo (i) može ograničiti u konkretnim okolnostima slučaja i (ii) u skladu sa odredbama relevantnog zakonodavstva na snazi. U tom smislu, Sud ponavlja da tumačenje i obrazloženje redovnih sudova u vezi sa njihovim odbijanjem zastupanja podnosioca zahteva od strane advokata A.Q. zasniva se na odredbama ZKPK.
70. Dakle, u svetlu gore iznete razrade, Sud ocenjuje da je u konkretnim okolnostima slučaja pravo na izbor branioca u krivičnom postupku zagantovano stavom 5. člana 30. Ustava, u vezi sa članom 6.3 (c) EKLJP, da je (i) ograničen zakonom; (ii) da ograničenje u ovom slučaju služi opštem interesu pravde, odnosno sprečavanju sukoba zaštite interesa okrivljenih u krivičnom postupku; i da (iii) su sudovi obrazložili svoju odluku o odbijanju zastupanja podnosioca zahteva od strane branioca A.Q., odluku koja se zasniva na članu 54. ZKPK.
71. Sledstveno tome, Sud nalazi da je osporeno rešenje Apelacionog suda o odbijanju zastupanja podnosioca predstavke od strane advokata A.Q. kao drugog branioca u krivičnom postupku, u konkretnim okolnostima ovog slučaja, ne predstavlja povredu stava 5. člana 30. Ustava, u vezi sa članom 6.3 (c) EKLJP.

Zahtev za uvođenje privremene mere

72. Sud podseća da podnosilac zahteva traži uvođenje privremene mere iz razloga što bi „Sprovođenje Odluke Osnovnog suda, potvrđene rešenjem Apelacionog suda, koja sadrži mnoštvo povreda prava pojedinca zagantovanih Ustavom i Evropskom konvencijom, samo po sebi bi predstavljalo i tešku povredu zajemčenih prava sa isti instrumenti. Sama činjenica da bi sprovođenje ove neustavne odluke lišilo podnosioca zahteva pravo da izabere branioca dok bi se krivični postupak protiv njega vodio, a ova okolnost bi nanela nepopravljivu štetu podnosiocu zahteva jer bi on bio lišen prava da biti zastupan od branioca koji je on izabrao.“
73. Međutim, Sud je već ustanovio da je zahtev podnosioca zahteva prihvatljiv i da osporeno rešenje Apelacionog suda nije u suprotnosti sa stavom 5. člana 30. Ustava, u vezi sa tačkom (c) stava 3. člana 6. EKLJP, i kao rezultat toga utvrđuje da se zahtev za uvođenje privremene mere mora odbiti u skladu sa pravilima 44. (Zahtev za uvođenje privremene mere) i 45. (Odlučivanje po zahtevu za uvođenje privremene mere) Poslovnika (vidi slučaj Suda [KI10/22](#), podnosilac *Sindikata Instituta za sudsku medicinu*, presuda od 18. jula 2022. godine, paragraf 85).

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članovima 27. i 47. Zakona i pravilima 44, 45. i 48. (1) (a) Poslovnika, dana 30. oktobra 20224. godine, jednoglasno,

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI, da rešenje [PN. br. 1420/23] Apelacionog suda od 15. novembra 2023. godine, nije u suprotnosti sa stavom 5. člana 30. [Prava optuženog] Ustava, u vezi sa tačkom (c) stava 3. člana 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- III. DA ODBIJE zahtev o privremenoj meri;
- IV. DA DOSTAVI ovu presudu strankama, i u skladu sa stavom 4. člana 20. Zakona da objavi istu u Službenom listu Republike Kosovo;
- V. DA UTVRDI da ova presuda stupa na snagu na dan objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo u skladu sa stavom 5. člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Enver Peci

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka Nimani